

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تائید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم مهسا ترابی تحت عنوان طراحی شهری دوستدار کودک (با تأکید بر گروه سنی نوجوانان - نمونه موردی: محله شهرآرا) را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استاد	دکتر محمد رضا پورجعفر	۱- استاد راهنما
	دانشیار	دکتر مجتبی رفیعیان	۲- استاد مشاور
	استادیار	دکتر محمد جواد مهدوی نژاد	۳- استاد ناظر
	استادیار	دکتر مصطفی عباس زادگان	۴- استاد ناظر
	استادیار	دکتر محمد جواد مهدوی نژاد	۵- نماینده تحصیلات تکمیلی

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد. تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه می باشد، باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

اینجانب مهسا ترابی دانشجوی رشته شهرسازی- طراحی شهری ورودی سال تحصیلی ۸۷-۸۹ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده هنر و معماری متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه/ رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آیین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هرگونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله به برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هرگونه اعتراض را از خود سلب نمودم.

امضا.....
تاریخ.....

۹۰/۸۴۲

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته شهرسازی است که در سال ۱۳۹۰ در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محمد رضا پورجعفر و مشاوره جناب آقای دکتر مجتبی رفیعیان از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب مهسا ترابی دانشجوی رشته شهرسازی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مهسا ترابی

تاریخ و امضا:

۰۱/۰۸/۲۲

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده هنر و معماری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته: شهرسازی - گرایش: طراحی شهری

طراحی شهری دوستدار کودک (با تاکید بر گروه سنی نوجوانان)

نمونه موردی محله شهرآرا

مهسا ترابی

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا پورجعفر

استاد مشاور:

دکتر مجتبی رفیعیان

تیرماه ۱۳۹۰

تقدیم به پدر، مادر و خواهرانم که با
مهربانی بیکرانشان سراسر زندگیم را
همچون دوران کودکیم شیرین ساختند.

از اساتید راهنما و مشاور ارجمند، جناب آقای دکتر
پورجعفر و جناب آقای دکتر رفیعیان که مرا در انجام
این پژوهش یاری رساندند، کمال تقدیر و تشکر را دارم.

چکیده:

فضاهای شهری و بخصوص محیط‌هایی که کودکان بیش از سایر فضاهای عمومی با آن در تماس اند محلات شهریست که می‌باید پاسخگوی نیازها و مطالبات کودکان به عنوان یکی از عمده‌ترین و به دلیل آسیب‌پذیری بالا، قابل توجه‌ترین گروه‌ها باشند. مطلوب‌سازی محلات شهر و یا به عبارتی طراحی محلات دوستدار کودک با توجه به عوامل فیزیکی و غیر فیزیکی کودکان، از جمله گام‌هایی است که می‌تواند در راستای تحقق عدالت سنی برداشته شود. هرچند در سالهای اخیر توجه به کودکان و نوجوانان در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته است اما به لحاظ رویکرد های محیطی و کالبدی و اثرات آن بر کودکان، می‌توان گفت راهکارهای عملی اتخاذ نشده است.

هدف پژوهش حاضر، تدوین معیارهایی در راستای تحقق محلات دوستدار کودک است که محله شهرآرا به عنوان نمونه موردی در آن، مورد بررسی قرار گرفته است. در این راستا به بررسی عوامل موثر بر حضور رضایتمند کودکان ۶ تا ۱۵ سال در محله و فضای شهری پیرامون پرداخته شد. ابتدا به مطالعه و بررسی نظریات، رویکردها و تجربیات، تعریف مفاهیم و سنجش میزان کودک دوستی پرداخته شد. در ادامه عوامل فیزیکی و غیر فیزیکی موثر بر کودک دوستی آورده شد. چک لیست و پرسش نامه ای با توجه به استاندارد های جهانی دوستدار کودک و محلات تدوین و بومی سازی شد. سپس بدین وسیله به تحلیل نتایج حاصله، محله شهرآرا از دیدگاه کودکان و والدین آنها مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت با توجه به مطالعات و بررسی های محلی صورت گرفته، معیارها و راهبردهای طراحی محله دوستدار کودک تدوین و طراحی محله مورد پژوهش با توجه به معیارها و راهبردهای آورده شده، صورت گرفت.

واژگان کلیدی: شهر دوستدار کودک، فضاهای شهری، حضور رضایتمند

فهرست عناوین

۲	فصل اول: کلیات پژوهش
۲-۱	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ طرح مسئله
۴	۳-۱ ضرورت و سوالات تحقیق
۵	۴-۱ اهداف تحقیق
۶	۵-۱ پیش فرض ها
۶	۶-۱ روش تحقیق
۶	۷-۱ قلمرو تحقیق
۷	۸-۱ جامعه آماری و حجم نمونه
۷	۹-۱ روند و مراحل تحقیق
۱۰	فصل دوم: چارچوب نظری پژوهش
۱۳	۱،۲ شهر دوستدار کودک
۱۷	۲،۲ تاریخچه توجه به حضور کودکان در شهر
۲۱	۳،۲ کودک در شهر
۲۳	۴،۲ رابطه کودک و محیط
۲۵	۵،۲ رفتار کودک در محیط:
۲۶	۱،۵،۲ نیازهای محیطی:
۲۷	۶،۲ عوامل روانشناسانه
۲۸	۱،۶،۲ زیبایی شناسی:
۳۰	۲،۶،۲ فعالیت کودک
۳۱	۷،۲ ابعاد مختلف شهر و کودک
۳۱	۱،۷،۲ فرم و کالبد
۳۱	کالبد- کودک و نظام فعالیت و کاربری:
۳۳	کالبد- کودک و نظام فرم کالبدی:
۳۶	کالبد- کودک و نظام دسترسی
۳۷	کالبد- کودک و نظام فضاهای همگانی
۴۰	۲،۷،۲ عملکرد

۴۰.....	عملکرد- کودک و نظام فعالیت و کاربری:
۴۲.....	عملکرد- نظام حرکت و دسترسی
۴۳.....	عملکرد- نظام فرم کالبدی
۴۴.....	۳,۷,۲ معنی
۴۵.....	معنا مکان و تجربه
۴۸.....	۸,۲ کودک و شهرسازی
۴۸.....	عناصر پنج گانه لینچ از منظر کودکان
۴۸.....	راه
۴۹.....	لبه
۴۹.....	نشانه
۵۰.....	گره
۵۱.....	محله
۵۳.....	۲,۸,۲ مشارکت
۵۸.....	۹,۲ تجارب خارجی و داخلی:
۵۹.....	۱,۹,۲ لندن (انگلستان).....
۷۰.....	۲,۹,۲ بم (ایران):
۷۴.....	۱۰,۲ جمع بندی:
۷۸.....	فصل سوم: شناخت و تحلیل وضع موجود
۷۸.....	۳,۱ مقدمه:
۷۹.....	۳,۲ مطالعات عمومی
۷۹.....	۳-۲-۱ سازمان کالبدی- فضایی
۷۹.....	۳-۲-۱-۱ شناخت محدوده:
۸۱.....	۳-۲-۱-۲ استخوان بندی
۸۱.....	۳-۱-۲ ساختار اجتماعی- اقتصادی
۸۲.....	۳,۳ مطالعات موضعی
۸۲.....	۳-۲-۱ داده های توصیفی
۸۳.....	۳-۲-۱-۱ مطالعات کالبدی

۸۳ استخوان بندی محله
۸۴ الگوی ساخت محله
۸۵ دانه بندی و بافت
۸۶ دسترسی ها و حمل و نقل عمومی
۸۹ طبقات
۹۱ کاربری ها
۹۴ عناصر موجود در فضا
۹۴ زیرساخت ها:
۹۵ مبلمان:
۹۸ ۲-۱-۲-۳ مطالعات اجتماعی
۹۸ پیشینه تاریخی
۹۸ جمعیت محدوده مورد مطالعه
۹۹ وضعیت اقتصادی و فرهنگی
۱۰۰ ۳-۱-۲-۳ مطالعات زیست محیطی
۱۰۰ شیب کلی زمین
۱۰۱ فضای سبز
۱۰۱ اقلیم
۱۰۳ ۲-۲-۳ داده های تحلیلی
۱۰۴ تدوین پرسشنامه
۱۰۵ ۱-۲-۲-۳ ابعاد فیزیکی
۱۰۵ بررسی میزان کودک دوستی محدوده مورد مطالعه
۱۰۸ بررسی ابعاد مختلف محله از دید ساکنین
۱۱۱ تحلیل ابعاد کالبدی- فضایی محدوده مورد مطالعه
۱۱۱ سازمان بصری
۱۱۳ جداره مرکز محله
۱۱۷ ۲-۲-۲-۳ ابعاد غیر فیزیکی
۱۱۷ فعالیت در محدوده مورد مطالعه:
۱۲۰ ابعاد آموزشی و اجتماعی
۱۲۱ عناصر ادراک محیطی کودکان
۱۲۲ جدول تحلیل وضعیت (ΣΩOT)
۱۲۶ ۳,۲ جمع بندی
۱۲۸ فصل چهارم: تدوین معیارها و راهکارها
۱۲۸ ۱-۴ مقدمه:

۲-۴ ابعاد فیزیکی ۱۳۰

۱-۲-۴ فضاهای عمومی : ۱۳۰

۱-۱-۲-۴ / ایمنی : ۱۳۰

۲-۱-۲-۴ محصوریت ۱۳۲

۳-۱-۲-۴ انعطاف پذیری ۱۳۳

۴-۱-۲-۴ دعوت کنندگی ۱۳۴

۵-۱-۲-۴ ارتباط با سایر عناصر ۱۳۴

۶-۱-۲-۴ خودمانی بودن ۱۳۵

۷-۱-۲-۴ مفرح بودن ۱۳۶

۸-۱-۲-۴ تنوع ۱۳۷

۲-۲-۴ عناصر موجود در فضا ۱۳۸

۱-۲-۲-۴ مبلمان : ۱۳۸

۱-۱-۲-۲-۴ مقیاس ۱۳۹

۲-۱-۲-۲-۴ مصالح و رنگ ۱۳۹

۳-۱-۲-۲-۴ تعمیر و نگهداری ۱۴۰

۴-۱-۲-۲-۴ جذابیت ۱۴۰

۵-۱-۲-۲-۴ نورپردازی ۱۴۱

۶-۱-۲-۲-۴ مکانیابی ۱۴۲

۳-۲-۴ دسترسی ها ۱۴۳

۱-۳-۲-۴ پیاده ۱۴۳

۳-۳-۲-۴ دوچرخه ۱۴۴

۲-۳-۲-۴ سواره ۱۴۵

۴-۲-۴ جداره ها ۱۴۵

۱-۴-۲-۴ مقیاس ۱۴۶

۲-۴-۲-۴ ریتم ۱۴۶

۳-۴-۲-۴ تناسب هندسی ۱۴۶

۴-۴-۲-۴ تقارن ۱۴۷

۵-۲-۴ دانه بندی و بافت ۱۴۷

۱-۵-۲-۴ مقیاس ۱۴۷

۲-۵-۲-۴ همجواری ها: ۱۴۸

۳-۴ ابعاد غیر فیزیکی ۱۴۸

۱۴۸	۱-۳-۴ ابعاد روانی
۱۴۹	۱-۱-۳-۴ سرزندگی:
۱۵۰	۲-۱-۳-۴ دنجی و آرامش
۱۵۱	۳-۱-۳-۴ امنیت
۱۵۲	۴-۱-۳-۴ خوانایی و آدرس پذیری
۱۵۳	۵-۱-۳-۴ تقویت نقشه ادراکی
۱۵۴	۶-۱-۳-۴ حس تعلق
۱۵۴	۲-۳-۴ ابعاد اجتماعی
۱۵۵	۱-۲-۳-۴ همه شمولی
۱۵۵	۲-۲-۳-۴ احترام به سایر گروه های اجتماعی
۱۵۶	۳-۲-۳-۴ مشارکت
۱۵۶	۳-۳-۴ ابعاد آموزشی
۱۵۷	۱-۳-۳-۴ رشد شناختی
۱۵۷	۲-۳-۳-۴ استقلال کودکان در محله
۱۵۸	۴-۴ جمع بندی
۱۶۰	فصل پنجم: طراحی محدوده مورد مطالعه
۱۶۰	۱-۵ مقدمه
۱۶۰	۲-۵ نتایج اثبات فرضیات پژوهش
۱۶۲	۳-۵ بررسی پاسخ گویی به سوالات پژوهش
۱۶۲	۴-۵ ارایه گزینه های طراحی
۱۶۵	۵-۵ ارائه طرح پیشنهادی
۱۶۷	۱-۵-۵ طراحی محدوده مورد بررسی
۱۸۳	۴-۵ جمع بندی و ارائه پیشنهادات برای مطالعات آینده
۱۸۴	منابع و مأخذ:
۱۸۷	پیوست ۱
۱۸۷	چک لیست
۱۹۵	پیوست ۲
۱۹۵	پرسشنامه
۲۰۱	پیوست ۳

جدول حداقل اندازه نمونه برای جامعه آماری کوچک انتخاب شده ۲۰۱

چکیده انگلیسی ۲۰۲

فهرست جداول

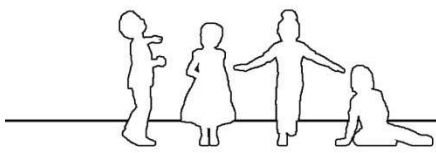
جدول شماره ۱-۳	اطلاعات جمعیتی منطقه دو تهران	۸۴
جدول شماره ۱-۲	روند شکل گیری ایده توجه به حضور کودکان در شهر	۲۰
جدول شماره ۲-۲	رابطه کودک و محیط	۲۴
جدول شماره ۳-۲	نیازهای محیطی کودکان در ارتباط با رفتار	۲۷
جدول شماره ۴-۲	مفهوم، خصوصیات و تاثیرات روانی رنگها	۲۹
جدول شماره ۵-۲	تقویت مهارت و خلاقیت محیطی کودکان در بوستان محلی	۳۰
جدول شماره ۶-۲	ابعاد بدن کودکان	۳۶
جدول شماره ۷-۲	اثرات بازی آزادانه کودکان در فضاهای شهری	۳۹
جدول شماره ۸-۲	ادراک کودکان از شهر	۵۲
جدول شماره ۱-۳	اطلاعات جمعیتی منطقه دو تهران	۸۲
جدول شماره ۲-۳	مشخصات مجتمع مسکونی شهرآرا	۸۴
جدول شماره ۳-۳	مشخصات اتوبوس های عبوری از سایت	۸۶
جدول شماره ۴-۳	جمعیت محدوده مورد مطالعه	۹۸
جدول شماره ۵-۳	تعداد خانوار و بعد آن در منطقه دو تهران	۹۹
جدول شماره ۶-۳	جمعیت منطقه دو در گروه های عمده سنی	۹۹
جدول شماره ۷-۳	جمعیت منطقه دو در گروه های سنی پنج ساله	۹۹
جدول شماره ۸-۳	نتایج حاصل از پرسشنامه	۱۱۰
جدول شماره ۹-۳	سنجش وضعیت- جدول SWOT	۱۲۴
جدول شماره ۱-۴	رده بندی سنی کودکان در استفاده از وسایل بازی	۱۳۶
جدول شماره ۱-۵	کلیات طراحی بوستان شهرآرا	۱۵۵

فهرست نقشه ها

- نقشه شماره ۱-۳ موقعیت محدوده مورد بررسی..... ۸۲
- نقشه شماره ۲-۳ استخوانبندی محدوده مورد مطالعه ۸۱
- نقشه شماره ۳-۳ استخوان بندی محله شهرآرا ۸۳
- نقشه شماره ۳-۴ الگوی ساخت ابنیه در سایت مورد مطالعه..... ۸۵
- نقشه شماره ۳-۵ مساحت زیر بنای ابنیه (میانگین) ۸۵
- نقشه شماره ۳-۶ نمایش توده و فضای سایت مورد مطالعه ۸۶
- نقشه شماره ۳-۷ مسیر و ایستگاه های اتوبوس خط واحد..... ۸۷
- نقشه شماره ۳-۸ دسترسی ها و مقاطع عرضی ۸۸
- نقشه شماره ۳-۹ طبقات و خط آسمان..... ۹۲
- نقشه شماره ۴-۱۰ مدارس و ارتباط کاربری های آموزشی با یکدیگر..... ۹۲
- نقشه شماره ۳-۱۱ کاربری ها و فعالیت های ابنیه ۹۳
- نقشه شماره ۳-۱۲ شیب اصلی زمین و جهت آن..... ۹۵
- نقشه شماره ۳-۱۳ مبلمان موجود در فضا..... ۹۷
- نقشه شماره ۳-۱۴ خطوط ارتفاعی سایت مورد مطالعه..... ۱۰۰
- نقشه شماره ۳-۱۵ پهنه های سبز سایت مورد مطالعه..... ۱۰۱
- نقشه شماره ۳-۱۶ جهت وزش باد..... ۱۰۲
- نقشه شماره ۳-۱۷ سایه اندازی ابنیه و پهنه های آفتابگیر..... ۱۰۳
- نقشه شماره ۳-۱۸ کیفیت سکنس در سایت مورد مطالعه..... ۱۱۴
- نقشه شماره ۳-۱۹ پهنه های فعالیتی در مرکز محله ۱۲۰
- نقشه شماره ۳-۲۰ ادراک کودکان از محله..... ۱۲۲
- نقشه شماره ۵-۱۱ گزینه اول، مسیر های اصلی و نحوه استفاده از مسیرها..... ۱۵۲
- نقشه شماره ۵-۲ گزینه دوم، مسیر های اصلی و نحوه استفاده از مسیرها..... ۱۵۳
- نقشه شماره ۵-۳ طرح بوستان شهرآرا..... ۱۵۶

فهرست تصاویر

تصویر شماره ۳-۱	تصویری از مجتمع مسکونی شهرآرا.....	۸۶
تصویر شماره ۳-۲	تصویری از مجتمع مسکونی شهرآرا.....	۸۶
تصویر شماره ۳-۳	نمای ابنیه جداره مسیر اصلی.....	۹۱
تصویر شماره ۳-۴	مجموعه آپارتمان های شمال سایت.....	۹۱
تصویر شماره ۳-۵	میانگین میزان عبور و مرور در ۱۰ دقیقه از خیابان شهرآرا.....	۱۰۹
تصویر شماره ۳-۶	میزان میانگین سرعت در خیابان اصلی شهرآرا.....	۱۰۹
تصویر شماره ۳-۷	سازمان بصری و دیدهای متوالی.....	۱۱۰
تصویر شماره ۳-۸	نمودار سنجش فاکتورهای کالبدی محلات دوستدار کودک.....	۱۱۰
تصویر شماره ۳-۹	بررسی جداره مرکز محله شماره ۱.....	۱۱۷
تصویر شماره ۳-۱۰	بررسی جداره مرکز محله شماره ۲.....	۱۱۸
تصویر شماره ۳-۱۱	بررسی جداره مرکز محله شماره ۳.....	۱۱۹
تصویر شماره ۳-۱۲	نمای فضای بازی کودکان در تابستان.....	۱۲۱
تصویر شماره ۳-۱۳	نمای فضای بازی کودکان در پاییز.....	۱۲۱
تصویر شماره ۳-۱۴	قسمت جنوبی در تابستان - فعالیت غالب، بازی شطرنج.....	۱۲۱
تصویر شماره ۳-۱۵	قسمت جنوبی در بهار - فعالیت غالب، بازی شطرنج.....	۱۲۱
تصویر شماره ۳-۱۶	میانگین حضور ساکنین در بوستان شهرآرا.....	۱۲۲
تصویر شماره ۳-۱۷	بستن مسیر سواره در ایام عزاداری و برگزاری مراسم در خیابان اصلی محله.....	۱۲۳
تصویر شماره ۳-۱۸	وجود هیئت های مختلف در سطح محله و فعالیت مشارکتی کودکان در ایام عزادا.....	۱۲۳
تصویر شماره ۵-۱	پیش آمدگی پیاده رو ها در تقاطع ها و رمپ برای عبور معلولین حرکتی و کالسکه.....	۱۵۹
تصویر شماره ۵-۲	محل پارک دوچرخه و اتومبیل در مجاورت مرکز خرده فروشی خیابان گلکده.....	۱۶۰
تصویر شماره ۵-۳	مقطع عرضی الف-الف از خیابان شهرآرا- ضلع غربی بوستان شهرآرا.....	۱۷۱
تصویر شماره ۵-۴	مقطع عرضی ب-ب از خیابان شهرآرا- ضلع شرقی بوستان شهرآرا.....	۱۷۲
تصویر شماره ۵-۷	آمفی تئاتر محلی - قسمت شمالی بوستان شهرآرا.....	۱۷۳
تصویر شماره ۵-۸	ورودی شمال شرقی بوستان شهرآرا.....	۱۷۴
تصویر شماره ۵-۹	فواره های زمینی - مجاور زمین بازی کودکان.....	۱۷۵
تصویر شماره ۵-۱۰	فضای باز در جنوب زمین بازی کودکان.....	۱۷۶
تصویر شماره ۵-۱۱	زمین ورزش.....	۱۷۷
تصویر شماره ۵-۱۲	ورودی شرقی.....	۱۷۷
تصویر شماره ۵-۱۳	آچیق های جنوب بوستان.....	۱۷۸
تصویر شماره ۵-۱۴	ورودی جنوبی بوستان.....	۱۷۹
تصویر شماره ۵-۱۵	نمایی از جداره های ضلع غربی بوستان.....	۱۸۱
تصویر شماره ۵-۱۶	نمای ابنیه در ضلع غربی بوستان.....	۱۸۱
تصویر شماره ۵-۱۷	جزیره میانی استخر بوستان شهرآرا.....	۱۸۲
تصویر شماره ۵-۱۸	فضا سازی برخی پهنه های سبز برای بازی کودکان.....	۱۸۲
تصویر شماره ۵-۱۹	پهنه های سبز بوستان شهرآرا.....	۱۸۳
تصویر شماره ۵-۲۰	طراحی نیمکت جهت ارتقاء تعاملات اجتماعی.....	۱۸۳

فصل اول

کلیات پژوهش

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

در این فصل سعی بر آن است تا به ضرورت و تبیین موضوع و ابعاد بررسی موضوع پرداخته شود. طرح مسئله، بیان اهداف، فرضیات و روش شناسی پژوهش از جمله مواردی است که در این فصل به بررسی آن پرداخته می شود.

۱-۲ طرح مسئله

شهرها و محیط های شهری، علاوه بر بزرگسالان، مخاطبان خردسال و تیز بینی دارد که بسیار بیشتر، از آنها تأثیر می پذیرند. اما کودکان دنیا را به صورتی کاملاً متفاوت ادراک می کنند. این ادراک، تصویری از محیط را در ذهن کودک به وجود می آورد که با تصویری که از محیط در ذهن بزرگسالان ایجاد می شود، تفاوت بنیادین دارد. با این وجود، بسیاری از فضاهایی که برای کودکان خلق می شوند به ابعاد مختلف وجودی کودک توجه ندارند و با ادراکات، فعالیت ها و نیازهای مصرف کننده آن هماهنگ نیستند. در واقع این فضاها با توجه به ویژگی ها و ادراکات بزرگسالان - و نه کودکان - شکل گرفته اند. این فضاها نه تنها به رشد کودک در ابعاد مختلف کمک نمی کنند، بلکه در بسیاری از موارد باعث پدید آمدن احساس کسالت در کودک می شوند، زمینه بروز رفتار های نا هنجار را در او به وجود می آورند و موجب کم رنگ شدن خلاقیت های ناب کودکان می گردند.

شهردوستاندار کودک یک سیستم محلی دارای مدیریت مناسب است که برای اجرای حقوق کودکان و شهروندان تعهد دارد. در یک شهر دوستدار کودک، جوانان و کودکان، در فرایندهای مدیریت، اجرا، برنامه ریزی، تقسیم منابع و ارزشیابی، برنامه مشارکت فعال دارند. کودکان برای همکاری در خانواده، جامعه و زندگی اجتماعی تشویق می شوند. خدمات اساسی اجتماعی مانند مراکز بهداشتی، آموزش، سرپناه، آب و امکانات مناسب برای همه وجود دارد. کودکان در مقابل استثمار، خشونت، سوءاستفاده های جنسی و سوء رفتارها محافظت می شوند. خیابان ها و محله ها برای روند جامعه پذیری و بازی آنان امن خواهد بود. فضای سبز و بازی برای آنان فراهم می شود. آلودگی

و ترافیک در این شهرها بایستی کنترل شود. وقایع و فعالیت های فرهنگی و اجتماعی شهروندان حمایت می شود و تضمین می کند که کودکان بایستی به عنوان شهروندانی برابر با دسترسی به هر گونه خدماتی بدون تبعیض های سنی، جنسی، درآمدی، قومی، فرهنگی و مذهبی یا بر اساس توانایی جسمی شناخته شوند. یک شهر دوستدار کودک فعالانه به تحقق حقوق تمامی شهروندان جوان متعهد می گردد از آن جمله می توان به ارائه نظرات شان درباره «شهر مطلوب»، امکان رفت و آمد امن در خیابان ها، امکان دیدن دوستان و بازی، زندگی در محیطی بدون هیچ آلودگی و امکان مشارکت در رویدادهای فرهنگی و اجتماعی اشاره کرد.

کمبود فضاهایی که کودکان بتوانند در آن به بازی و فعالیت بپردازند، آلودگی های محیطی و عدم رعایت حقوق اولیه، نبود امنیت و تراکم بالای ساختمان ها از جمله مشکلاتی است که کودکان امروزه در شهر ها با آن مواجه اند. باتوجه به نیازهای خاص کودکان، در شهر های ایران ظرفیت های لازم برای حضور فعال کودکان پیش بینی نشده و در طراحی فضاهای عمومی، به تامین وسایل بازی برای کودکان و بدون توجه به سایر نیازهای ایشان بسنده شده. برای اینکه فضاهای طراحی شده برای کودکان بتواند در روند رشد کودک در ابعاد مختلف تأثیر مثبت گذارد، طراحی آن باید بر اساس مبانی نظری و اصولی صورت پذیرد که بر پایه شناخت همه جانبه کودک استوارند.

امروزه بر روند برنامه ریزی و طراحی شهرها به نحوی که برای تمامی اقشار جامعه با هر سن و جنسیتی قابل استفاده، ایمنی و جذاب باشد بسیار تاکید می گردد. در این میان پیش بینی تمهیدات لازم جهت گروه های ویژه جمعیتی مثل ناتوانان جسمی و حرکتی، سالمندان و بویژه کودکان که آنها را آینده سازان جوامع می دانند از یک امکان به ضرورتی انکار ناپذیر بدل گردیده است. و بخصوص در شهرهای ایران در خلاء توجه طراحان و برنامه ریزان شهری و عدم طراحی های کودک مدارانه پیش بینی جوامع پر بحران و مملو از مشکلات ساکنین (اعم از مشکلات هنجاری و روحی و ...) که کودکان امروز ما هستند، دور از ذهن به نظر نمی رسد.

نتایج حاصل از تحقیقاتی که در طراحی شهرهای دوستدار کودک در کلمبیا صورت گرفت حاکی از آن است که " اگر شهر برای کودکان زیبا و راحت باشد برای همه زیبا و راحت خواهد بود." و همچنین با تقویت حضور فعال کودکان می توان حضور مفید مادران و در نتیجه زنان بیشتری را نیز در فضاهای شهری پیش بینی نمود. با توجه

به سرشماری سال ۸۵ و جمعیت ۲۰٪ کودکان در کلانشهر تهران و همچنین با توجه به تصویب طرح "شهر دوستدار کودک" توسط شورای اسلامی شهر تهران و تاکید و توجه ویژه مسئولین امر مبتنی بر تبدیل شهرداری پایتخت به نهادی اجتماعی و شهروند مدار، طراحی محلات تهران به گونه ای که جوابگوی نیاز امروزی در تربیت و تعلیم کودکان دارد، لازم به نظر می رسد و بویژه محلاتی مانند محله شهرآرا واقع در منطقه ۲ با توجه به وجود هویت و ساختار آن و حضور پر رنگ کودکان محدوده مناسبی جهت طراحی کودک مدارانه (توجه به نیاز های روحی و جسمی کودکان و ارتقاء کیفی پرورش آنها در فضاهای جمعی خارج از خانه و مدرسه) به نظر می رسد.

۱-۳ ضرورت و سوالات تحقیق

بخش عمده ای از جمعیت شهر ها را جمعیت زیر هجده سال تشکیل می دهد اما در طراحی و برنامه ریزی شهر ها این گروه سنی آسیب پذیر نادیده انگاشته می شوند. بررسی نیاز ها و مشکلاتی که کودکان در محیط های شهری با آن مواجه اند و طراحی و برنامه ریزی های فضا های شهری بگونه ای که آنان را به حضور فعال در شهر تشویق کند می تواند موجب ارتقاء کیفیت این فضا برای همگان گردد.

در خصوص ضرورت انتخاب محدوده ی مورد مطالعه می توان گفت، این محدوده ضمن دارا بودن مرکزیت متمرکز محلی و وجود مدارس در مقاطع تحصیلی مختلف در محله و اطراف آن و همچنین وجود مجتمع مسکونی شهرآرا و جمعیت ساکن در این محله می تواند عرصه ای مطلوب برای حضور کودکان و تشویق بیشتر آنان برای حضور فعال و تعاملات اجتماعی را فراهم آورد.

با توجه به آنچه آورده شد، سوالات تحقیق را می توان در موارد زیر خلاصه نمود:

۱. آیا می توان با طراحی فضاهای شهری مختص پیاده مواجهه کودکان را با آسیب های شهری (به لحاظ

تامین ایمنی و امنیت) کاهش داد؟

۲. آیا طراحی فضاهای شهری با در نظرگیری مقیاس مناسب برای کودکان، استفاده ی آنها از فضاهای

شهری را تقویت می کند؟